

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega meseca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnic sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XIX.

V Ljubljani 10. malega serpana 1866.

List 20.

Zenzaláhte.

(Zenzaláhte, arabsko ime, je plemenito drevo na Jutru, zlasti v Sidonu, v Balbeku, v Tripoli id. pogosto viditi, s silo prijetnim, lepediščim, belkastim in baršuno-rudečim cvetjem.)

Še zaklepa terdi pah te,
Še obdaja bridki strah te,
Še ujéda rudi mah te,
Rajska cvetka „zenzaláhte!“

Si v železje zakovana,
Odrečena ti je hrana,
Si obsojena v temnice,
Še so ti osoda vice,
Še zaklepa terdi pah te,
O cvetlica — zenzaláhte!

Ni odpert ti vir življenja,
Up z bojaznijo se menja,
Šum orožja elo v svetise
Žalostne ti ride piše,
Še obdaja bridki strah te,
Mili cvetek — zenzaláhte!

So svetiša ti razderte,
Ceste v Sijon ne odperte,
Serce tvoje ternje bóde,
Primanjkuje hladne vode,
Še ujéda rudi mah te,
Rajska cvetka — zenzaláhte!

✱

Oh, oprósti terdi pah te,
Zapusti naj bridki strah te,
Né ujéдай rudi mah te,
Cvét naj lépsi — zenzaláhte!

Svitoslav.

V Tripoli pod Libanom, binkoštni dan 1866.

Osmína sv. Janeza Kerstnika

in razmere svete Dežele ali Palestine.

Šesto nedeljo po Binkoštih se je v Ternovem v Ljubljani s posebno slovesnostjo obhajala osmína sv. Janeza Kerstnika. Citalniški zbor moških in ženskih glasov pod vodstvom gosp. Fabjana je z navadno verlostjo povzdigoval slovesno sv. mašo, ki jo je pel gosp. prof. Marn. Poprej pa je bil cerkven govor, zedinjen z evangelijem tega dneva, ki se pa ozira na sedanje zadeve svete dežele ali Palestine. Ker so v tem govoru načertane zlasti manj znane razmere katoliške Cerkve in katoličanov

do Mohamedanov in razkolnikov v sv. zemlji, utegne častitim bravcem služiti v mnogoterno pojasnjenje, iz katerega bodo dosegli nekaj občni pregled ter lažje umeli popisovanje, ki ima dalje nasledovati.

Govor.

Ako smo vanj vsajeni v pobožnosti njegove smerti, bomo tudi v pobožnosti njegovega vstajenja. Rimlj. 6.

Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi!

Nekoliko ur proti večeru od tiberjanskega jezera se s planjave vzdiguje hribec z dvema vrhuncema, ki ga torej imenujejo „Korun-el-Hatin“ ali Hatinov rog (blizu tamkaj je namreč mestice Hatin, ki ga vlada beduinski šejh), po svetopisemsko pa „gora zveličanja“, ker ravno ondi nek je naš Zveličar učil tiste prelepe zveličanske čednosti: „blagor ubogim v duhu; blagor krotlim; blagor njim, ki so čistega serca itd.“ Ravno v tistem kraju kacic 10 minut dalje kažejo pečine, ki jih Arabi imenujejo „Hadžar Nasrani“, to je, Kamni kristjanov, in latinci Mensa Christi, to je, miza Kristusova; tukaj namreč navadno izročilo stavi mesto*), ki govori današnji evangelij o njem in kjer so bili s čudežem pomnoženi sedmeri kruhi z malo ribami vred, da je bilo nasitenih 4000 ljudi, in so v znamenje, da so vsi res nasiteni, še znamenite ostanke imeli.

Učenje Zveličarjevo je moglo pač imenitno biti, da tri dni ljudje niso mislili na telesno jed pri tako tehtnem duhovnem živézu, in ko so bili lačni, ter so se Zveličarju v serce smilili, jim je bil vendar ljubši Njegov božji nauk, kakor pa telesna jed.

Iz té dogobe se nam dosti jasno sveti imenitni nauk in premisljiva vredna resnica, da mora kaj terpeti, kdor hoče za Kristusom hoditi, kakor so terpele ravno imenovane množice; pa tudi ob enem vesela resnica, da terpeči nikoli niso brez pomoči, ker se Jezusu smilijo, kakor so se mu une množice smilile, in pa tako smilile, da jih je s čudom nasitil.

Ker nam tedaj današnji evangelij s terpečimi nasledovavei Kristusovimi priložnost daje, ker sv. Cerkev ob enem obhaja spomin Jezusove sv. R. Kervi, in ker marsikteri želé kaj iz sv. Dežele slišati, iz ktere sem se te dni poveril: bom vam z dogodkami od ondat nekoliko pojasnil resnico, kako: Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi.

I.

V Jeruzalemu sem slišal marsikaj spodbudnih besed in slovečih resnic; ali nobena se mi ni tako globoko v serce vsadila, kakor ta: da „Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi“, ktero je izrekel 18. s. s. 1896

*) Nekteri pa menijo, da se je bil čudež zgodil na izhodni strani tiberjanskega jezera v pokavi pri Betsaida-Julias.

o prvem pozdravu do nas vodnik romarske hiše avst. v Jeruzalemu.

„Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi.“ Tega se prepriča vsak popotnik, ako mesto, prebivavce in ondotne okolišine premišluje. Vse prebivavstvo mesta Jeruzalema razodeva nekaj žalostnega, nekaj otožnega, vse je nekako tiho in zamišljeno, kakor po kakih veliki nesreči, kakor da bi vsacega nekaj na sereu tišalo, zavednost, da v tem mestu se je dogodilo veliko hudodelstvo. Zavoljo tega vsi, katerim so okolišine znane, terdijo in pravijo, da Jeruzalem je mesto žalovanja. Previdarimo pa to bolj natančno.

1. Ako se ozremo na cerkev Božjega groba, vidimo čudno nasprotje, kakoršnega sicer na vsem svetu ni: da ima namreč turk njene ključee, in takorekoč po njegovi milosti smejo kristjanje v cerkev; res, po cele ure morajo dostikrat kristjanje zunaj stati, dokler se turku ne ljubi priti in cerkev odpreti. Ta turk kakor kdo, ki ima zapovedati, pri vratih v cerkvi ima svoj prostor, kjer sedi in kavo pije. — Pri velikih opravilih je turško vojaštvo na straži, da kristjane v redu ohrani in jim zapoveduje. Pri veliki kupli cerkve Božjega groba je na eni strani hiša turških romarjev, na drugi pa stanuje ženstvo, nekega turka; in nad majhnim frančiškanskim samostanom, ki je zedinjen s cerkvijo Bož. groba, je hlev za turške konje. V jutrovnih krajih so namreč po ondotnih šegah dostikrat poslopja nad poslopji, ali pa precej eno pri drugim neočljivo staknjene. Kako malo se tedaj naj večji svetosti prilagajajo takim nesvetostim in posvetnostim, to lahko razvidite. — Ali ni tedaj res, da jeruzalemska cerkev še zmiraj s Kristusom terpi? — Znamenito pa je, da ravno turška oblast je katoličanom varstvo, da se saj nekoliko pri svojih pravicah ohranijo, ker sicer bi bili prederzni razkolniki katoličane morebiti že čisto od vsih svetis odgnali.

V cerkvi sami jo terpinčijo namreč razkolniki hujše od samih turkov. Nad Božjim grobom je velika kupla tako zastarana in poškodovana ter raztergana, da se na severni strani luknja pri luknji vse skozi vidi, dež in ploha nad Božji grob in v cerkev bije, šibre doli leté, da si ljudje spodej niso skorej življenja svesti; toda nevoljivost grekov in zavidnost velikih nekterih vlad med seboj je katoličanom ne pusti popraviti. Naj lepših svetis dosti imajo ali razkolniki sami v oblasti, ali pa s katoličani vred, tako da so katoličani silno nadlegani. Božji grob sam, ki je ravno pod veliko kuplo, je tako deljen, da imajo do njega pravico armeni, greki in katoličani. — verh tega imajo pa še razkolniški kopti neki pritiklje, pridjan za njih božje službe h kapeli Božjega groba. Da se o velikih slovesnostih razni obredi metijo, kadar v en čas zadenejo, je očitno. Sam sem vidil in slišal, ko so neki dan s katoličani vred trije razkolniški obrede svoje bogoslužnosti opravljali. Armenska kapela je sicer nekoliko v strani v ravno tistem ozidji, grška cerkev pa je na naj lepšem prostoru ravno pred Božjim grobom, — komaj 6—10 stopinj je od Bož. groba do njenega vhoda. Zraven tega imajo razkolniški greki veliki altar na Kalvariji, ravno kjer je križ stal, in več drugih svetis v svoji oblasti. Kapelo sv. Helene imajo armeni itd. — In ti razkolniki delajo marsikterikrat nadležin sum in hrup pri svojih božjih službah; napravili so dostikrat tudi poboje, da jih je veliko mrtvih obležalo, — in to na naj svetejšem mestu. Katoličanom morajo torej turki v njih cerkvi mir in red ohraniti in v tacih okolišinah so turki celo naši dobrotniki. Ali ni tedaj res, da Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi?

2. Enako se godi z drugimi svetiši po Jeruzalemu in okrog. Kraj na Sionu, kjer je bilo sv. Rešnje Telo postavljeno in je bila pozneje katol. cerkev, je zdaj

mošeja ali turška molivnica; ravno tako tudi tisti sveti kraj na Oljski gori, od koder je naš Zveličar v nebesa šel; ravno v sredi mošeje v skali se kažejo znamenja nog, ktere je bil neki takrat zapustil, ko je poslednjič na zemlji stal.

Sploh mnoge cerkve, ki jih je zidala sv. Helena s svojim sinom Konstantinom in pozneje križarski junaki, so zdaj groblje in podertine. Le za težek denar, ki ga toliko višej ženejo, kolikor več je kristjanom ležeče na tacih mestih, jih odkupujejo goreči katoličani od turkov, da zopet zidajo cerkve in druge svete naprave; ali kdo vé za kako dolgo? Naj vstane vojska, naj ta ali ta sovražnik preveliko oblast dobi, naj bodo katoliške vlade tako merzle za svete kraje, kakor marsiktere zdaj prihajajo: vse kar se s tolikim trudom, s tolikimi stroški dela, utegne zopet v podertine iti. — To je zares očitni dokaz, da Jeruzalem še zmiraj s Kristusom terpi.

3. Kakor se godi v Jeruzalemu, enako — bolj ali manj — je sploh v obljubljeni deželi. V Betlehemu, na Taboru in drugod razkolniki ali že imajo, ali pa zidajo cerkve na nekdanjih katoliških svetiših. Tudi tacih svetis, ki so jih dolgo ali dozdej katoličani sami imeli, razkolniki zmiraj več nase vlečejo z nekako silo in zvijačo, da mora veliko nejevoljo buditi v poštenem sereu. V Betlehemu je prav tisto mestice in altar, kjer je bil Zveličar rojen, tako v rokah razkolnikov, da katoličanom ondi še maševati ne pustijo, temuče mašujejo precej zraven na altarji ss. 3 Kraljev. Lazarjev grob v Betanii, kjer ga je Kristus od smerti obudil in toliko družih imenitnost je v turških rokah, ter mora kristjan turku darilo dati, ako jih hoče viditi. Sloveče mesto Tiberijo, kjer je Kristus toliko naukov delil, toliko čudežev delal, imajo skorej sami judje v posesti, kateri se tukaj shajajo z vsega sveta, zlasti na starost, in želijo v sveti deželi svoje življenje skleniti. Enako Sated, nekdanjo Betulijo. Še le bolj zadnji čas so katoličani ondi zopet ponovili staro cerkev sv. Petra in frančiškanski samostan, ki ima pa v mestu le dve katoliški deržini. Kafarnavm, Korozanj in toliko družih mest, kjer je Zveličar hodil in učil, koder so nekdanj preroki ljudi svarili, tolazili, k pokori opominjali in so bile pozneje katoliške cerkve, so zdaj groblje. Med drugimi je grob sv. Janeza Kerst. v Sebasti, kjer je bila nekdanj prelepa cerkev, zdaj nekaj turška mošeja, nekaj pa podertina. Ob kratkem reči: Nekdanje svetiša so razderli turki, nekdanje lepe gojzde so zaterle vojske, prebivavce pomorile, stanovanja v prah zdrobile. Silno dolge in široke planjave: Saronka, Ezdrelska ravnina itd. — po veliko ur dolge in široke — so skorej brez ljudi, le malo obdelane, polne skalovja, ternja in bodečega osata. Kar je kje še lepega viditi, to je iz keršanskih časov, nekaj od Rimljanov, ali pa od judov, dokler niso še bili od Boga zaverženi. Odkar so pa vpili: „Njegova kri naj pride nad nas in naše otroke!“ ni več olike v tej deželi, razun kar je kristjanje prinesó. — Ali ni tudi to očitni dokaz, da ne le Jeruzalem, ampak vsa sveta dežela še zmiraj z Jezusom terpi.

Da pa ne bode kdo preveč otožnih misel ter menil, da je na Jutru le sama žalost in terpljenje za katoliško Cerkev, naj le poverhi omenim tudi kaj veselega, kar sem vidil in slišal.

Zraven terpljenja se na Jutru za Cerkev povsod, bi djal, začena neka velika in častitljiva zmaga. Ne morem Vam dopovedati, kako sem bil vesel, ker po vsih krajih sem vidil, da katoliška Cerkev napredva in zmaguje. Povsod se vidi, da se nove cerkve zidajo in na poderatinah nekdanjih svetis nove vstajajo. V Jeruzalemu zida katoliški patrijarh zalo stolnico. Znani duhoven Ratisbon, nekdanji jud, po čudežu v Rimu spreobrnjen, je po-

stavil samostan Sionskih hčer ob oboku „Ekce Homo,“ kjer je bil razbičani Zveličar pred derhal postavljen, in ravno tam on tudi cerkev zida, ter jemlje v odrejo ubogo mladino vsih vër in narodov, zlasti rad judov, za katerih spreobrnjenje njegov samostan posebno moli. (O tem pozneje veliko). Francozi zalo cerkev sv. Ane, ki je bila od sovražnikov nekdanj razderta in zapušena, na novo vravnava jo in napravljajo. V tem svetišu je bila neki rojena Marija Devica. Druge reči zopet so v osnovi. Od Jeruzalema do Nazareta je sedanji patriarh napravil že šest novih misijonskih stáj, ter jih z duhovni previde. Med Betlehemom in Parstirskim poljem neki francoski duhoven zida cerkev in šolo za ondoto vās. V Nazaretu je veliko obnovljenega in na novo narejenega, n. pr. cerkev svetega Jožeta, cerkev „Miza Kristusova“ itd. V Emavsu dela neka pobožna gospā sama iz svojega premoženja samostan in cerkev na mestu, kjer je Zveličar jedel z dvema učencema. V Bejt-Džali pri Betlehemu je častljiva nova cerkev M. D. oznanjenja in patriarhovo novo semenišo, v katerem se pripravlja domačega rodú duhovstvo. V šent-Ivanu je drugi nov, pa ne dodelan samostan ravno imenovanega g. Ratisbona. Enako se vidi v družih deželah na Jutru — po Sirii, zlasti v Damasku, v Bejrutu, Smirni, Carigradu itd. (kar bo Danica ob svojem času med družimi znamenitostmi bolj na drobno naznanovala). Da taki pomočki tudi v serecih prebivavcev sad rodijo, ni dvomiti. Tisti dan n. pr., ko smo šli iz Jeruzalema, sta dva drugoverca prestopila v katoliško Cerkev, eden Moravan po rodu; drugemu je bil eden izmed naših romarjev kerstni oče ali boter.

Pristaviti moram pa to, da pomoči je treba za take naprave od Večera, to je, iz naših krajev. Po več krajih so napol izdelane Cerkve, pa se ne more dalje, ker denara ni. V Gaziru pri Bejrutu in v Bebeku ob Carigradu ste propagandi, preizverstni napravi za odrejo domačega duhovstva za vse katol. obrede in za vse jezike na Jutru; pa oboje bi imelo lahko polovico več mladenčev, ako bi bili pomočki, da se vstava razširita. Tudi bulgarske mladenče sem vidil in z njimi govoril po slovensko v teh vstavih. Svoje dni je Jutro na Večer razširjalo oliko; zdaj moramo mi povračevati Jutrovcem, kajti s keršanstvom vred so zgubili tudi oliko. Kdor je v bratovšini čistega spočetja za Jutro, pa v bratovšini Božjega groba v Kolonii, on se vdeležuje teh del na Jutru. (Konec nasl.)

Prevdarki za sedanji čas.

1. V tacih hudih časih, kakor so zdaj, pravi „Eichsf. Volksbl.“, ni čudo, ako se poprašuje, kaj koli bo iz tega? Ni čudo, ako se kdo ozrè tudi na prerokovanja, kakoršnih marsikaj imamo, in če primérja, ali se morebiti ktero si bodi priléga našim časom? —

Vsiluje se nam pa zdajci znamenitost, da v letu 1867 Velika noč zadene na sv. Marka dan, Binkošti na sv. Antona in sv. R. Telo na sv. Janeza praznik. Zastran tacega nekega leta pa poje stara latinska verstica:

Quando Marcus allelujabit,
Antonius Spiritum sanctum invocabit,
Joannes coenabit:
Totus mundus vae clamabit.

To je: Ko Marka bode alelujo pel,
Anton pa pesem binkoštno prevzél,
Joan obhajal v Telovo god svoj:
Takrat ves svet bo vpil: gorjé in joj!

Ta pregovor se je že enkrat spolnil: l. 1848. To leto tedaj v prerokovanskih bukvah ni dobro zapisano. Neka prerokinja v Masilii pa še bolj določno govori: „Vidim veliko polnočno zarijo, to kaže kervavo vojsko. En kralj s svojim kraljestvom zgine, štirje vladarji deželo

delé, pri tej delitvi se sami spopadejo in splošnja vojska vstane. Njeni začetki se povračajo na leti 1849 in 1850, terpi pa štirideset let. Veliki narodi se zmanjšajo na stotni del, veliko okrajin Nemčije in Francije je pustota, cele hiše se kupujejo po franku; toda vse to se dogodi še le 1868. — Mi se deržimo mnogoterno poterjenega prerokovanja: A. E. I. O. U. Austria erit in orbe ultima; ali pa:

Kar cesárstev, kar kraljétev svet pozná:
Naj delj bo zmed njih živela Avstrija.

2. V francoski list „La Cour d'honneur de Marie“ piše nekdo iz Rima tako-le:

Undan so bili Pij IX obiskali kneza Maksima ob obletnici nekega čudeža sv. Filipa Nerija, ki ga časte v knezovi kapeli. O tej priliki so sv. Oče v solani knezovega dvora do 40 ali 50 oseb imeli nagovor, ki je bil navdihnjen in zaznamjen z nekakim preroškim duhom.

„Rekli so, da pričujoče leto nastaja biti terda poskušnja za papeštvo; da bode pa prihodnje leto apostolski sedež dosegel slavno zmago zoper svoje sovražnike, in da oni sami (Pij IX) bodo po tolikem vojskovanju in terpljenju poklicani v večni pokoj, potem ko bodo še častito zmago gledali. „„Leto, ki za unim pride, bode poslednje mojega življenja,““ so rekli naj višji namestnik vsled resničnih spričevanj, ki nam ni dopušeno jih zavreči.“

„Napovedovanje vdove Orijanke (d'Oría), ki so ga mnogoteri časniki že omenili, se dobro zлага s Pijevim. Kolera poslednjega leta, po nji napovedana dosti poprej kot se je prikazala, poterjuje misel, da je ona od Boga navdihnjena. Vsled njenih razodenj bi bilo leto 1866 že skušano z naj strasnejšimi šibami. Nebo se bo vojskovalo zoper zemljo in zemlja zoper nebo. Potem ko bo kolera Božja razodela svojo moč, bodo vidili slavno zmago naj viškega namestnika Kristusovega, ki bode čisto nova (nepričakovana?), in potem bo velik mir kraljeval na zemlji.“

„Naj še pristavimo iz premislila „Chronique de Toulouse,“ kaj da je pravo prerokovanje, to le: Ako svojim bravcem čudne reči naznanujemo, ki jim utegnejo v spodbudek služiti, si pa tudi v dolžnost in srečo šteujemo razglasiti, da v tacih rečeh ni druge gotove veljave, razum sv. Cerkve. Mi tedaj nič ne zagotavljamo zastran napovedovanj gospé Palme, v tej reči se je treba enako ogibati termastega odbijanja, kakor prevelike verljivosti. Bilo bi zares odveč nes pametno v kako reč staviti preveliko vero, dokler Cerkev ni govorila; — pa tudi prederzno obsojevati to, kar bi utegnulo vender izvirati iz božjega razodenja.“

3. Ko so bile te reči po raznih virih že skorej spisane, nam prinese pismenos pisemce, kakor nasledva:

Ker mislim, da ste se od svojega dolgega romanja že nekoliko odahnili, vas zopet nekoliko nadlegovati želim in vam pošljem tri lastne sanje, pa ne da bi v loterijo stavili, nego, ako vam drago, jim kaki kotec v Danici odkazali.

Tri sanje.

Bog vé, da ne lažem II. Kor. 11, 31.

1848. Ko je bil slavni vojskovodja grof Radecki v prvič Piemonteze tako junaško naklestil, da so bili mógli vse skozi pete umakniti, se mi je poredoma tri noči sanjalo, da vojaška banda znani napev narodne pesmi: „Bog obvari nam cesarja“ igra pod mojim oknom, in pa tako živo, da se večkrat po koncu sklonim in pazim, je li to resnica, ali same prazne sanje? Pa tudi ko sem popolnoma zdramljen, mi prijetna viža ginljivo v ušesi šegetá.

Četrti dan zvemo veselo novico, da je Bog naši hrabri vojski podelil zmago. —

1859. Bil je prav tisti večer pred bitvo pri Magenti, ko v postelji počivam; tu se mi zdi, da več piskavcev piska neko prav žalostno hervasko melodijo. Tudi to piskanje mi dolgo šumi po ušesih. „Slaba slutnja,“ dêm sam pri sebi, in zopet zaspi.

Tretje jutro pripovedujem nekterim prijateljem svoje sanje, in se mi toliko več smeja, ker povsod po mestu je bilo nabito, da so naši Lahe in Francoze tako otepli, da od njih v naši Italiji kar duha in sluha več ni.

Drugi dan nam pa žalostno resnico prinese, da so naši premagani.

1866. Pretečenega Marijnega mesca ali majnika se mi sanja neko noč, da ponoči, ko je bilo pa lepo jasno, bivam na vertu pred hišo, kjer stanujem, in se z nekim gospodom pogovarjam, kar zagledava dva rumena manjša oblaka. Ko bi trenil se spremeni prvi v žensko podobo in sicer v neizrečeno milo — Devico Marijo Pomôčnico z ljubeznjivim Jezuškom v naročji — v nebeški lepoti.

Vale nato se spremeni tudi drugi oblak v veličanstvo moško podobo — v Jezusa Kristusa, — ki je z levico objemal križ, na katerem pa navadne štiri čerke tako migljajo, da jih ne morem razločiti, kar se vendar vstavijo po prečniku, ter berem latinski besedi: „IN SPE.“

Na to prikazen zgine, jaz se zdramim in zdihujem rekoč: „V te, Gospod zaupam, ne bom osramoten vekomaj.“ (Ps. 30, 2) In več kot prepričan sem, da ne le sam jaz in blagi Daničini bravei, temuč na tisoče pobožnih duš v sedanji stiski ravno tako zdihuje k brez konca usmiljenemu Bogu in se njegovi premili Materi priporočuje. „Bodite stanoviti v molitvi in čujte v nji z zahvaljevanjem.“ (Kol. 4, 2.) Jožjankov.

Nauk. Nad vsimi človeškimi dogodbami modro in usmiljeno gospoduje roka Božja, ki vse dobro izpelje njim, kateri Boga išejo; torej se nam ni treba ne preveč bati in ne nezmerno žalovati, kar koli že pride. Pač veliko bolj pa je treba k Gospodu povračati se s pokoro, od katerega smo se z grehom odverili; ta namen imajo namreč vojske in druge šibe, ki zadevajo človeštvo.

Pogled na Prusko kraljestvo.

Erudimini, qui iudicatis terram. Ps. 2, 10.

Friderik Vilhelm I, drugi pruski kralj, je umrl 31. maja 1740 in zapustil svojemu sinu in nasledniku Frideriku II dobro izjurjeno armado 80.000 mož, 7 do 8 milijonov tolarjev prihranjenega denarja in državo z 2.240.000 ljudmi na 2190 štirjaških miljah. Ali ta država se ni vkup držala; od Kurlanda do Brabanta so bili raztreseni njeni koščeki med posestvom ptujih gospodarjev; ljudje, zlasti po Braniborskem in ob rusovski meji tudi zelo ubožni. Kralj Friderik Vilhelm je bil terd kalvinec, skop stiskavec, oster do sebe in drugih, cesarju Karolu VI pa iz serca vdan. Njegov sin Friderik (ali sploh Fric) II je bil sicer tudi v kalvinstvu izrejen, pa kot prijatelj Voltêra in drugih enciklopedistov pravi zasmehovavec in zaničevavec vse kersanske vere, zraven tudi razuzdanec in zapravljiviec, dokler je oče živel. — Med očetom in sinom je bilo vedno razpertje, in to je bilo 1730 tako daleč priklopelo, da je Friderik Vilhelm svojega sina Frica kakor vojaškega begovca hotel umoriti dati. Cesar Karol VI je prosil za pomilostenje; kralj usliši prošnjo, pristavi pa cesarskemu poslancu Lekendorfu tehtne besede: „Ne veste, kaj prosite; vidili bote enkrat, kaj bote z njim imeli; le zavoljo cesarjeve priprošnje se princu kazni odpusti.“ — Ker je stari kralj sina Frica tako pri pičlem držal, se je Karol VI njega usmilil in mu na leto po 2500, potlej celo po 3000 cekinov daroval, njegovi sestri pa po 1000.

Fric je pisal velikemu Evgeniju, „da cesarjeve priprošnje ni zaslužil in je vekomaj ne bo pozabil.“ Kako pa je bil Friderik II mož beseda, kako se je on hvaležnega v resnici skazoval?

Cesar Karol VI je umrl 20. okt. 1740; ker ni imel sinov, je njegova tistikrat še le dvajset in poltretje leto stara hči slavna Marija Terezija podedovala njegove države. Friderik pomnožuje vojskine priprave, podpihuje skrivaj evropejske vlade, da naj Marijo Terezijo napadejo, sporočuje pa nji na Dunaj svojo prijaznost in pripravnost, ji na pomoč hiteti, kjer koli bo potreba. Avstrijski poslanec v Berlinu, Demeradt, naznanja domú, da od Prusa žuga Avstriji nevihta. „Tega nočemo, ne moremo verjeti,“ mu odgovori z Dunaja nazaj minister Uhlefeldt. Tako zaupanje ima vlada na Dunaju v prusko poštenje.

Zdaj je Friderik II 16. dembra 1740 s svojo armado brez vsega vojskinega napovedanja napadel veliko in bogato avstrijsko deželo Šlezijo in si jo po roparsko prilastil. Marijo Terezijo je zguba te dežele silno pekla. „Ne morem se zderžati solz, kadar kakega Šlezaka vidim,“ je večkrat rekla. Hudi hudi boji, ki jih je Marija Terezija imela s Friderikom 1740—1742, 1744—1745, 1756—1763, so bili zastoj, Šlezija s 741 štirjaškimi miljami zemlje, kjer zdaj 3 milijone 174.000 pridnih ljudi stanuje, se je mogla Prusu prepustiti.

Namen tih verstic ni te vojske popisovati, temuč le nekatere čertice iz pruske obnaše v njih povedati.

Friderik, zaničevavec vse vere, hoče biti zdaj nov Gustav Adolf. Vseučilišče v Vratislavi je vzel jezuitom, truma protestantskih duhovnikov, do 60, pride iz Berlina v deželo, ki je bila dozdaj po večjem delu katoliška. Berolinska konzistorija jim dá nalogo pridigovati poleg rekov 5. Mojz. bukev 20, 10—12: „Kadar prideš pred kako mesto, da bi taisto v svojo last vzel, njemu poprej mir ponudi. Ako ga sprejme in tebi vrata odpre, bo vse ljudstvo, ki je v njem, pri življenji ohranjeno in bo tebi služilo in tebi davek plačevalo. Ako pa ne bo hotlo zaveze storiti, in bo vojsko zoper tebe začelo, ga ti z vojsko oblezi.“ In poleg 1. Makab. 15, 33—34. „Dežela, ki smo jo v vojski vzeli, je naša očetovska dedišna in nikogar družega. Naši sovražniki so jo en čas s silo in po krivici imeli. Zatega voljo smo mi zdaj, kar je naše, spet sebi vzeli in nikomur ne pobrali, kar je njegovega.“

V strašni sedemletni vojski 1757 je Friderik II ukazal, ki se je mogel vsak mesec v sleherni katoliški cerkvi na Šleskem očitno oznaniti. Obseg tega ukaza je bil: „Sleheri, ki katerega vojaka zapelje, de uide, ali mu uiti pomaga, ali ki begovca ne prime in bližnji posadki ne izroči, bo brez razločka, bodi si duhoven ali ne, bodi oče, mati, brat, sestra, žena ali drugi sorodnik, brez daljnega preiskovanja in milosti, in brez odloga obešen, tudi duhoven ne bo k njemu pušen; ta kazni se bo spolnila, ako se tudi še le po vojski izve, da je kdo ta kraljevi ukaz prelomil.“ — Vratislavski škof Filip grof Šatgoč je mogel v okrožnici duhovnom zapovedati, da naj slehernega vojaka v spovedi pred odvezo opominjajo, da bo spolnoval prisego, ki jo je kralju storil. Ako bo govorjenje kakega vojaka razodelo, da je duhoven zoper to okrožnico delal, zapade smerti po rabelnovi roki. To grozovitno povelje, katero nima enacega pri naj hujsih ajdovskih trinogih, se je v resnici spolnilo, in pa nad enim nedolžnim. Vojak, ki je bil ušel, pa so ga bili spet v roke dobili, je pravil, da mu je mašnik Andrej Faulhuber v mestu Glac-u, katerega je pri spovedi vprašal: ali stori katoličan, kateri od kraljeve vojašine uide, taki greh, da ne more odpušen biti, ker je vendar kralj protestant? odgovoril: To je velik greh, pa vendar ne tako velik, da bi ne mogel odpušen biti.“ Faulhuber je bil zgrabljen in pred sod-

nijo postavljen. Zvest postavam sv. Cerkve ni hotel od tega, kar je pri spovedi slišal in govoril, nič povedati. Kralj Friderik II je to zvedel in ukazal Faulhubera usmrtiti. Ravno 25. marca 1758 je on, kot drugi Janez Nepomučan, ne da bi se mu bil smel kak spovednik približati, umorjen bil.

Akoravno zaničevavec vse vere, je bil Friderik dalje protestantom veliko bolj prijazen. Do 200 luteranskih tempeljnov je bilo samo v Slezii zdaj postavljenih.

Friderik se je po končani sedemletni vojski (1763) obrnil na iz-hodnjo stran, da bi si tudi tam kaj prilastil. Homatije na Poljskem so mu bile lepa prilika. Svetoval je ruski cesarici Katarini in avstrijskemu ministru Kavnicu, da naj se poljsko kraljestvo razterga, in podpihoval je zavoljo tega z Rusi vred poljske disidente, to je, nasprotnike katoliške stranke. Dobil je tako l. 1772 poljsko deželo, zahodnjo Prusijo. — Marija Terezija je takrat nerada in z nevoljo, ker ni moglo drugač biti, pridobila sedanjo Galicijo in Lodomerijo.

Rodbina Wittelsbach-ovska je bila že od 14. stoletja v dve stebli razdeljena, rudolfsko, ki je v Palatinatu (Pfalci), in ludoviško, ki je gospodovalo na Bavarskem.

Leta l. 1777 je umrl Maks Jožef, volitni knez bavarski, brez otrok. Karol Teodor iz rudolfskega stebila je bil sedanji njegov ded, toda prav za prav ne vse zapuščine, ampak samo tega, kar je imela hiša Wittelsbach-ovska pred svojim razcepljenjem v 14. stoletju. Poznejši pridobitve od češke kronovine so imele torej zdaj zopet priti v oblast češke kraljice — Marije Terezije, ki si jih je bila l. 1778 tudi res prisvojila. Ali Friderik, kateri je bil svojo državo le s silo in zvijačami pomnožil, brani zdaj Avstrii bavarsko dedišino imeti. Miroljubnost Marije Terezije se vdá; v pomirovanju l. 1779 dobi Avstrija od bavarske zapuščine samo Insko okrožje (Innviertel), ker nevošljivi Friderik več ne pusti. Cesar Jožef II bi bil pozneje rad Nizozemlje, ki je bilo za Avstrijo preodročno, z Bavarskim zamenjal. Knez Karol Teodor je bil že tega voljan. Ali zdaj se zopet l. 1785 vzdigne stari Friderik II zoper to avstrijsko zboljšanje, in z zameno se odverne. L. 1786 umerje Friderik II. Bil je ta kralj res glava, da malo taci; on je povzdignil Prusijo na sedanjo stopnjo; toda Bog obvaruj svet takih vladarjev! Kar je njemu kazalo, to je iskal dobiti, in ni gledal na pravico, in ne na obljubo. Napoleon I je bil veliko boljši na vse strani. Friderik II je Avstrii vsekal naj hujši rano. Zgodovinarji mu dajejo ime Veliki; ali prav reči, to ime zasluži on le v pomenu, kakor Tamerlan, Mohamed II, Sulejman II in enaki kervoloki, ki so s prelivanjem toliko kervi in zatiranjem vse pravice svoje države tako strašno in mogočne storili. —

Vidili smo še pred majhnim časom, da se v latinskih šolah rabijo za zgodovino bukve, v katerih je protivnik Avstrije Friderik čez mero povzdigovan. Pa ni čuda, izdatelj teh bukev je pruski učitelj Pütz. Živelj latinskih šol v katoliški Avstrii je tudi Prusijan, protestant dr. Bonitz. Zgodovinsko učenje pretresa po šolah zlo natanko življenje starodavnih gerških držav in republik; zgodovine 19. veka pa se v šolah mladost ni učila (ali se je morebiti tudi še zdaj ne uči? ne vemo), ako ravno je tolikanj tehtna in potrebna. Nje iščejo torej radovedni po časnikih, ki so pa zdaj po večjem judovskega in protestanskega duha, ali v kaki knjižuri, ki jo ravno naletijo; ali pa zastran nje nevedni ostanejo.

(Konec nasled.)

Ogled po Storenskem in doplat.

Iz Ljubljane. Cerkveno življenje se med drugim razodeva tudi s cerkvenimi slovesnostimi, za kakoršne je priložnost o mnogoterih časih in zlasti o cerkvenih

godovih. Pri sv. Petru je bila že sama na sebi prelepa cerkev tudi odznotraj in odzunaj spodobno ozališana; vpricho velike množice ljudstva so prečast. gosp. stolni dekan Pogačar imeli slovesno sv. mašo; od jutra do večera so verniki na trume hodili priporočevati se velikima apostelnoma. Tudi čitalničarji so se bili skazali z lepim petjem pri maši ob 8. V Ternovem se je skorej po naključji zgodilo, da je bila tudi osmina s posebno slovesnotsjo obhajana (gl. spredej.) Hvale vredno je ljubljansko olikano občinstvo, ki se — bi djal — skuša cerkvene slovesnosti o lepih prilikah s petjem in kakor koli je moč povzdigovati.

— „Triglav“ časnik je začasno nehal izhajati. — „Južni sokol“ bode 15. t. m. napravil veselico v korist ranjenim vojakom.

— O „Drobtinica“, ki smo jih unkrat omenili, ne bomo veliko govorili, dosti je, ako rečemo, da življenjopisa: nadškofa Balanta in dekana Stojana nista preplačana, ako bi kdo bukve z zlatom odvagat. Misijski govori ranjcega škota Slomškega so enako tehtni, in drugi predalci za šolo itd. vsi imajo svoje čeversto zernje v poduk in razvedrilo.

Iz Peč. — V dnevih nepokoja in pričakovanja, kaj utegne čez nas priti, nas pa tudi obsije kak žark veselja. Pri nas ravno smo veliko veselje obhajali 6. nedeljo po veliki noči. Pel je namreč prvičkrat novi veliki zvon (20 stotov 81 liber), katerega nam je vtil g. Albert Zamasa v Ljubljani. Prav prijetno doni, in se z glasovi starih kakor bi dromljat praz prijazno vjema. Prečast. g. Jan. Toman, dekan Moravski in naš patron, so imeli slovesno sv. mašo, pridigo in zahvalno pesem. Bili so vsi navdušeni, ko po ljubeznjivem govoru zvon zapoje. Daravno smo zvečer še le ob desetih 11. majnika zvon dām pripeljali, je bilo vender staro in mlado od bliz in daleč vse na nogah, vse veselo. Globoko je vsajena žilica katoliškega duha v našem ljudstvu; to se vidi zlasti o taci prilikah. Naj manjši nesreča se nam ni primerila pri vsem težavnem in nevarnem delu. Mladi Zamasa — Bog mu daj srečo — se je skazal pravega umetnika pri svojem prvem delu: „Opus Nro. I. st. Bartholomaei.“

Iz Goriškega. V Kamniji 28. rožnika. Sred žalostnih in nepokojnih časov nas še vender kako veselje doleti. Kar smo mi in naši očetje že zdavno želeli, smo letos zadobili. Po hvale vrednem prizadetji č. g. župnika J. S. in verlih faranov se je iz naše farne cerkve sicer častitljivi prestari leseni veliki altar umaknil lepemu kamnitemu, ki smo ga iz Benedk dobili. 24. t. m. so ga v. č. g. dekan M. Mervič v nazočnosti domačih čč. gg. duhovnikov in obilo radostnega ljudstva slovesno blagoslovili. O tej priliki so tudi imenitost sv. altarjev in drugih cerkvenih reči jasno razložili. Kdor koli vrednost taci naprav pozná, reče z manoj vred: Hvala Bogu!

Iz Maribora v početku mal. serpana. † (Vsakega). Kamor človek pride, se govori o boju; vse pričakuje željno razsodnje zmage na naši strani. Ali nam jo hoče Bog dati? Zato molimo po ukazu škofjskem pri sv. maši in se moli z verniki po božji službi ob nedeljah in svetkih. Kakor po družih mestih so se nabirali tudi tukaj štirikrat prostovoljci, katerih se je kakih šestdeset vzelo. Berž so jih na svoje mesto odpravili, da dobé obleko in orožje. Kardelec šteje čez 800 mož. Prišel je bil pred odbiro iz Gradca prostovoljcev stotnik in berž ko ne po višjem nasvetu je odboru predložil, da se naj „slovensko kardelec“ iz južnih Stajerccev napravi. In zakaj ne? Gotovo še slovensko ime v naši vojaški zgodovini madeža nima, in skušnja bojna tudi uči, da ravno narodna svest ima silo veliko moč pri rojakih, kadar je treba prave navdušenosti, ve-

likega poguma. — Pa čujte, kako je odbor ta pošteni nasvet sprejel! Vsi, kakor od seršenov pičeni skočijo na noge in se grozé, da rajše delo popustijo, kakor da bi v ta nasvet dovolili. Temu se nihče izmed nas ne čudi, ker poznamo od prej misli in načela teh ljudi gledé jednakopravnosti narodne; zavzeli smo se le nad tim, da tudi velike nevarnosti in nadloge, ki Avstriji protijo, teh ljudi ne zmedrijo, da bi vsaj v toliko hudih časih, ko domovina ednake pomoči od vseh svojih narodov zahteva, svoje stare strasti berzdali in Slovencev ne žalili.

Prav žalostna je taka nesterpljivost; še bolj žalostno pa je, da gospodje slovenske kervi, ki pridejo s takimi ljudmi večkrat v dotiko, si ne upajo ne besedice čerlniti o pravici Slovencev, samo iz strahu, da bi se tista bleda priljudnost ne zgubila. Pa ne samo tukaj, celó po kmetih se taka godi, ter se dajo slovenski kmetje vsakemu ponemčevavskemu rusaču v kozji rog zagnati in z njim potegnjejo. Tako so v fari na Fr. spodnjih krajih na srenjske stroške šolo postavili in učitelju letno plačo odločili. Berž pa tudi po zelji nekega tamošnjega posestnika, ki v vseh rečeh zvonice nosi, ljudje pa za njim stopinje pobirajo, deželnemu poglavarstvu predložijo, da hočejo šolo po starem kopitu osnovano in učitelja, ki bode otroke nemško učil. Odborniki slovenski poslušajo vedeževavca in podpisujejo, češ, gospod že vé, kako je prav. Pri vladi se pa to dobro zapomni in velja za dokaz proti narodnim terjatvam v šolskih rečeh. Kdo bo zagovarjal narodne pravice v šolah in jim enkrat vendar k zmagi pomagal? Kako dolgo se bo terpele repenčenjske posamesnih, katerim je jedro vse izobraženosti in edini namen šol, da se nemško uči! —

Tukajšnji osmošolci so doveršili preskušnjo zrelosti 28. roznika, ker je ravnateljstvo gimnazijsko nalašč prosilo pri vladi, da bi letos té spravevanja poprej bile, naj bi dijaki, katerih je volja, zamogli v vojaške iti. Od teh sta stopila do zdaj samo dva sina grota Brandisa med prostovoljce, ki sta pa že bila poprej za to namenjena. — Blagoslovljenje novih mašnikov bo tukaj 29. t. m., do katerega časa so tudi bogoslovske preskušnje končane in nastopijo počitnice, ako nam bodo le Prusi počivati dali.

Amerika. Iz Krovinga v Minesoti pišejo 1. rožn. 1866 prečastiti gosp. misijonar Pire.

Svoje bele katoličane po njih misijonih sem za velikonoč oskerbel in tudi nekatere bližnji indijanske misijone obiskal. — Moj pridni namestnik preč. g. Tomazin otročjo šolo v Krovingu s posebnim pridom oskerbuje. Prihaja pa čas, da pojdemo tudi k daljnim neveriskim obočinam divjake spreobračat, kamor so nas že večkrat vabili. Pred odhodom pa naj pišem še to pismo, da se vam v gorečo molitev priporočim, da bi naše delo v misijonu bolji tek imelo. Prihodnji ponedeljek mislim v tovarstvu svojega ljubega misijonskega pomočnika gosp. Tomazina odriniti v Leech Lake (Lič-Lek), Red Lake itd., in upam od onod veselih novic naznaniti.

Pozimi poslane misijonske denarje sem prejel; tudi gosp. Tomaževič mi je poslal, kar je bilo njegovemu očetu izročena. Revez Luka Godec mi je tudi plačal 14 dolarjev, nekaj malo sem mu pa pustil; dobil sem denar po pošti iz Čikage. Ko je ta pošteni mož lansko leto šel v Ameriko, sem mu bil nekaj denara za g. Pireca izročil; nesreča pa ga je zadela, da mu je bilo na parniku nekaj zlatov — ne vem ravno koliko — tega denara ukradenih, ktere je pa po svoji zmožnosti zdaj plačal. Vr.)

Pretečeno jesen sem dobil pisma iz Kranjskega, ktere mi naznanjajo, da to leto hoče precej veliko število Gorencev v Ameriko preseliti se in se v mojem mi-

sijonu naseliti. *) Obljubil sem jim prav dobro zemljo zastonj oskerbeti. Toda blizo naj boljših naselij v Otten-tail Lake-u in Rich-Praerii stanujejo še Indijani, kteri se bodo pa po danem ukazu prihodnji mesec proti se-veru pomaknili. Tudi je zdaj prav gerda pot iz Krovinga, ki se bode prihodnji mesec na državne stroške popravljala; torej bi bilo svetvati, da bi za en ali dva meseca odložili, meni pa čas naznanili, kdaj od doma odrinejo, da bom vedil o pravem času verniti se s svojih indijanskih misijonov v Kroving, ter jim bom pokazal naj boljši seliša. Naših Očipvanov se zdaj ni nič več bati, vendar pa beli jih ne vidijo radi, ker pred dvema letoma so imeli Sijuti hude puljave zoper bele prebivavce, ki so pa zdaj prav deleč odgnani.

Poslednjič pišejo gosp. misijonar, da so vlade dale oistre zapovedi zastran prevaževanja preseljencev na parobrodih, da se odvernejo ostudne pohujšanja, ki so se godile, kadar se je mlado ljudstvo raznega spola prepeljevalo. Ze lani, pravijo, sem komisarju za preselee preč. gosp. Lambert-u, fajmoštru v Haveru, v dolgem pismu popisal gnjusobe pohujšanja, ki se godé na jader-nikih in parnikih med preseleci, s kterimi so gosto na-napolnjeni, in svetoval sem, kako naj bi se temu v okom prišlo. G. Lambert-a je moje popisovanje živo ganilo in ker je že sam veliko tega vedil, je pri dotič-nih vladah za to reč dosegel prav koristne zapovedi. Senat naše vlade je zapovedal, da v ta namen postavljena pooblastena komisija mora preiskovati vsako barko, koliko izselcev smé sprejeti, da bode vožnja pripravna; ako jih kapitan écz odločeno število sprejme, plača 1000 dol. kazni. Mladi ljudje raznega spola se morajo tako ločiti, da imajo eni v sprednjem, drugi v zadnjem delu barke svoj prostor; ée ne, mora kapitan plačati 500 dol. kazni.

Kadar pridejo v Ameriko, se bodo izselci v dolo-čenih hišah zastonj sprejemali, dokler od zaupnih ko-misarjev ne dobé naznanila, kam naj se podajo, da do-bijo dobre prostore. Ze se tukaj zidajo velike spreje-miša pri vsih izbarkiših, kjer se bodo tujci zastonj spre-jemali, ter se bodo potem v naj boljši zemljiša v der-zave razpošiljali, da odidejo goljativim rokam hudobnih mešetarjev in najemnikov samopridnih barantačev.

Francišsk Pire, misijonar.

Kaj je kaj novega po strošem svetu?

Avstrija. Huda poskušnja je zadela Avstrijo. V kervavih bojih so Prusi zmagali 3. t. m. pri Kralje-vem gradu. Avstrijske vojskine sile so se umaknile na več krajev in zbirajo se pri Olomovcu k novemu boju, ako se mir ne naredi. Zgube so žalostne in ve-like, pa neki vendar ne tolike, kakor se je v začetku mislilo. Kaj da bo iz tega, se bode kmali vidilo; zdaj je težko kaj pisati, ker skorej vsak dan časniki kaj družega in drugač naznanujejo. Naj povemo le ne-kaj tega, kar časniki poročujejo. Poljni maršal Mensdorf je bil od svetlega cesarja poslan na bojiše pozvedit stan naše voje. Napoleonu je izročeno posredovanje, da bi se mir naredil in odstopljene so mu Benedke. Napoleon je precej poslal zadevne naznanila v Berlin in Floren-cijo; pa Italija se ni vdala. Napoleon je torej v novo zaterdil italjski vladi, da naj neutegoma opusti vsako sovražljivost do Benedek, ker so postale francoske; Fran-cija bode zdajci vlado ondi prevzela, komisarja in bro-dovje tje poslala. Prusija je neki v primirje na šest tednov dovolila. Precej po bitvi kraljevograbski, še

*) Take pisma naznanjamo s pristavkom, da naj vsek sam dobro po vsem tem premiali, kakor je bilo že večkrat svetvano, ée ni bolje domá ostati.
Vr.

preden je Francija svoje posredovanje ponudila, je bil Benedek poslal Gablenca v glavni pruski stan, in pruski vojskovodja je z neko neznano pogodbo dovolil v šestnedeljno primirje. Eni govoré, da se bo vsa moč iz Laškega vzela in proti Prusii obrnila, toda na Laškem se še zmiraj bojujejo, in Prus me! tim takim na Českem jemlje v posest mesto za mestom, kraj za krajem, velike globe prebivavcem naklada, in je z 80.000 vojaki na poti v Prago. — Kaj pa Rim, ako Napoleon Benedke dá Italii? Pij IX ne mislijo ne na vojsko ne na brambo, ampak nato, kako bodo prihodnje leto obhajali veliko osemnajststoletnico sv. Petra v Rimu. Zanesimo se, da jim bode usmiljeni Bog njih osnovo poterdil, naj počne Viktor Emanuel, kar mu je drago; — pa tudi Avstrii še pomagal zoper prederznega Prusa, kadar bodo naši lastni grehi otepeni in mi zadosti ponižani. Med tem pa molimo z večji gorečnostjo, da bi Bog velike glave razsvetil in narodom mir povernil, pa tudi posebno za toliko mladenčev, ki so na bojnih ali življenjskih izdihnilih, ali pa v hudih ranah zdihujejo po bolnišnicah.

Amerikansko. Procesije sv. R. Telesa so se po vsih krajih v Ameriki z veliko svetičnostjo in slovesnostjo obhajale. — V Vašingtonu je bil 3. rožn. vložen vkladni kamen za novo cerkev sv. Štefana. — Druga nova cerkev ondi — sv. Dominika — se že zida z veliko naglico. — V Skranton-u je o misijonu slovečega misijonarja Veningerja v začetku rožnika pet protestantov prestopilo v kat. Cerkev. — V Albani je bilo ob koncu majnika sedem duhovnov novo posvečenih. — V Gardvili se je ravno sv. Rožnj. Telesa dan protestant Friderik Fritz povernil v katol. Cerkev. — Tudi v Portland-u se zida nova cerkev, ki je 196 čevlj. dolga; stolp bode 212 čevljev visok. — V Salezijanu pri Milvokii je meseca majnika prejelo 17 mladenčev manjši blagoslove, 8 subdijakonstvo in dijakonstvo in eden mašništvo. Tako kaže, da se bo sčasoma tudi Amerika zamogla z domorodnim duhovstvom oskerbovati. —

Méd s hránom.

Pogovor z nekim tergovskim mladenčém

na potu iz Carigrada.

Mladeneč (pride zjutraj prijazno in se k meni usede).

Jaz. Kako ste spali, dragi?

Mlad. Prav dobro, gospod, jaz zmiraj dobro spim. To dela moja dobra vest, ker nimam prav čisto nobenega — naj manjšega greha ne.

Jaz. K temu bi Vam pač srečo vošil; vendar malo dvomim, da bi ne imeli kar nobenega greha? Morebiti ste vendar včasih kaj očeta, mater razžalili, — to je bil greh.

Mlad. Jaz jih nič ne zalim, me prav radi imajo; in ako sem jim včasih kaj storil, ko še nisem prav vedil, so bili precej dobri; kratko in malo, jaz nisem nikoli nobenega greha storil, — imam čisto dobro vest.

Jaz. Morebiti ste pa kako dolžnost zamudili?

Mlad. Kakošno? Jaz pridno delam, vsem ljudem dobro hočem; druge dolžnosti nimam.

Jaz. Človek ima dožnosti več: do Boga, do bližnjega, do samega sebe; ste morebiti premalo Boga ljubili, molitev opuščali, ne vselej o zapovedanih časih v cerkev šli?

Mlad. Jaz Boga iz serca ljubim; ne molim pa nikoli ne, moja molitev je v enem migljeju storjena; v cerkev tudi nikoli ne grem, vsega v življenji nisem bil čez 30krat.

Jaz. Po tem takem že vidim, da niste tako brez greha, kakor govorite, temuč ste ne mara le v zmoti in nevednosti; ker pa niste spačenega serca, upam, da še k spoznanju pridete in boste prav dober vernik.

Mlad. Jaz do vsega tega nič ne deržim; naj boljši vera je denar pridobivati in spravljati, to je vse, s tem si zamorem vse napraviti, česar potrebujem.

Jaz. Res si zamorete z denarjem vse pridobiti; doklej pa se nadjate še živeti in to uživati?

Mlad. Saj 80 let menim še živeti na zemlji.

Jaz. Kaj pa potlej?

Mlad. Potlej bom umrl!

Jaz. In po smrti?

Mlad. Pojdem v nebesa in se bom zmiraj veselil.

Jaz. Ali s takim življenjem in s tacimi mislimi, dragi moj, se ne gre v nebesa. Človek ima dušo in telo, mora torej za oboje skrbeti, in ker je duša imenitniša mem telesa, mora za njo bolj skrbeti, kot za telo, — in še zlasti, ker pravite, da se hočete zmiraj v nebesih veseliti, morate za tako večno veselje na zemlji vendar kaj delati in truditi se, — morate Boga ljubiti in ne le denara; — morate Boga tako služiti, kakor nam je sam razodel in nas učil. Ob kratkem, svetval bi Vam, kupite si katekizem in naučite se iz njega Boga spoznati in mu služiti. Človek mora resnice iskati, in kdor je z dobrim srcem išel, jo bo gotovo našel. Preden smo une dni šli iz Jeruzalema, je bil v sv. Cerkev sprejet mladenec....

Mlad. (mi zdražen besedo preseka): Ta gre gotovo v pekel, to je naj hudobniši človek, kateri svojo vero spremeni.

Jaz. Počakite, da Vam povém! Zakaj bi človek ne smel resnice iskati? Potem takem bi mogel tisti, ki je pravo pot zgrešil, zmiraj zgubljen ostati... Uni mladenec, sem rekel, je bil poprej jud, pa dober mladenec, ter se je skerbno varoval vsake razuzdanosti; vedno je bral sv. pismo stare zaveze, kakor je pri judih navada, — v mestih, ki Odračenika zadevajo, se je prepričal, da mora drugač o tej reči biti, kakor pa judje mislijo. Sprevidil je namreč, da je v zmoti, iskal resnice in menil je pri protestantih najti, in toraj je sprejel njih vero. — Ko je pa potem dalje premisljeval, je vidil, da protestantska vera ima marsiktere zmote, da v nji Kristusova obljuba ni zapopadana in spočujena, ker luteranstvo se je še le pred malo stoletji začelo; — zlasti čudno se mu je zdelo, da protestantje zoper katoličane tako hudo govoré, — hotel je torej vediti, kako in kaj je s katoliško vero, ktera terdi, da samo v nji je nepopačena resnica? Bere bukve katoliške in posvetva se z učninimi možmi, in glejte! konec je bil, da je letos o Beli nedelji prestopil v katoliško Cerkev. Je li mar to napéna reč, ko je človek skerbno za svoje življenje po smrti, za večnost svojo? Meni se zdi, da nespameten, pač lahkomisljen in nemaren bi bil, kdor bi tako imenitno reč, svojo prihodnjo srečo v nemar pustil.

Mlad. To je vse nepotrebno; dobra kupčija, to je naj boljši reč.

Jaz. Vi ste hujši od framasona, pa pravite, da nič greha nimate!

Mlad. Jaz sam sem framason.

Ta mladenec, ali res ali samo po potuhi prostorec, po rojstvu pa morebiti jud, je rojen na otoku Karyu; bil pa je že po vsih velicih mestih po Evropi. On je zraven tega tudi prenapet italianissimus ter hoče iti v vojsko za Viktor-Emanvela. Svoje misli zastran italjskih zadev si ravno tako malo dá iz glave izbiti, ka-

kor svojo nejevero. Zastran frajmavrarstva mi je potlej bolj natanko rekel, da še ni v tem redu, temu da se misli vpisati. Ko sem govor presegal in odšel, reki: „Utegne se čas priti, da boste drugače mislili in govorili.“ se je nekako zamišljen k deržaju naslonil in zvižgljaje v morje gledal. Razlagal sem mu še poprej da tramasoni so poredniši od judov in vsih krivovercev, sovražniki Cerkev in vlad, za kakoršno se on vendar vojskovati hoče; opomnil ga tudi na Pilata in Feliksa, ki nista dosegla poti resnice, ker je nista o dobrem času stanovitno poslušala in sprejela, in še več družega. Molimo zanj! —

(Znamnja.) Iz Bulkes-a v Bački piše „Volksfrd.“ za „Deb.“ od 27. rožn., da je že teden, kar že večkrat o polnoce vidijo ognjene plamene na zemljo švigati. „Ravno ko to pišem,“ pravi dopisovavec, „je solnce že štiri ure, to je, od desetih dopoldne obdano z ognjenim kolobarjem, ki ima štiri sežnje v preméri. Kaj takega se še ni vidilo in spominja na besede: „Znamnja bodo na solnce.“

(Protestantstvo.) „Protestant. Kirchenztg. für das evang. Deutschland“ pravi v nekem spisu: „Protestantje na Českem, Moravskem, Koroškem, Dalmatinskem in Hervaškem so dosegli to, k čemur mi na Pruskem še nismo zreli. Z globokim osramotenjem gledamo na avstrijske protestante.“

(Kazen.) Ob koncu letošnje velikonočne spovedi je bil neki mož na Kreuzberg-u (Križni gori) na Nemškem pri spovedi; od onod pride v kerčmo in zoper spoved, duhovne (z ostudno psovko, ki se nikomur ne spodobi jo ponavljati), in zoper obhajilo nesramno gobeždi. Pijan gre iz pivnice domá, drugi dan pa so ga našli z razgnanim životom mrtvega na poti v Sandberg. (Volksb.)

Ni še tega tako dolgo, ko je vlada sv. Očeta nabirala vojakov, katerih se je tudi res kmalo iz vseh krajev oglasilo več kot so jih sprejeti mogli. Takrat so dobro znani listi plašili vojake in odvracali jih ter pripovedovali, kako gerdo ravna papeževa vlada z vojniki, kako jih pretepajo itd. Svet ni kaj verjel tem besedam, ker je že vaju tacih zabavljic; naj pa danes povemo neko dogodbo zadnjih dni, ktera nam kaže, da res malokje tako malo hrepene po kervi, kakor v deželah sv. Očeta. Zadnje dni pretečenega majnika so sodnje papeževe obsojila mladeža hudodelnika k smrti; imela bi mu bila gilotina glavo odsekati. Mladi hudodelec je v ječi po prizadevanji pobožnega duhovnika prišel k spoznanju svojih pregreh in jih jel prav iz serca obžalovati. Ko so mu naznanili kervavo sodbo, jo je poslušal mirno in rekel je, da ga bode Mati Božja resila smrti. Na poti do morišča je iskreno molil. Položi glavo na les, rabelj sproži gilotino, — ali morivna oštrina se ustavi sredi odra. „Živila Marija!“ zavpije mladi človek in iz sto in sto gerl zagerni ljudstvo: gratias (hvala)! Gosposka ni še enkrat nategovala gilotine; peljali so ga v ječo, in sporočili, kar se je zgodilo ter prašali, kaj je storiti. Ljudstvo ni nič družega mislilo, kakor da je Marija s čudežem rešila obsojenca. Ko so to reč natanko preiskovali, so našli, da gilotina zato ni padla do vrata, ker se je bil ves oder nekoliko na stran nagnil, menda ker je veliko ljudi na njem stalo. Kaj pa papeževa gosposka? Spokorjenemu mlademu hudodelcu so prizanesli, ga izpustili in pa še obdarovali ga, ker je tako terdno zaupal v Božjo pomoč pa v priprošnjo Matere Božje, in naročili so mu, da naj tudi v prihodnje ne zapusti nebeske Device, ktera ga je v smrti rešila, če ne s čudežem, pa vsaj po naradni poti.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. G. Jak. Marolt-u, tajm. v Turjaku, je podeljena duhovnija pri sv. Križu poleg Turna.

V lavantinski škofiji. Č. gosp. Juri Arzenšek, do sedaj fajm. v Zusemu, je dobil faro v Ulimijem.

Dobrotni darovi.

Dohodki in stroški za Slomšekov spominek.

Skupnina prejšnjega računa 1776 gld. 90 kr., 2 cesarska zlata, 3 1/2 krizastega tolarja, 8 dvajsete. Dalje so darovali sledeči gospodje: dr. Muršec Jožef, profesor verozakona na višji realki v Gradcu 18 gold., Grašič Anton 2 gold. 96 1/2 kr., Oblak Janez 1 gold. 50 kr., Urbanček Janez 1 gold. 50 kr., Bile J. 1 gold. 50 kr., vsi v Ternovem na Kranjskem; Zupan Utrih v Suhorju 1 gold., Frelh M. 53 1/2 kr., Ličan Aleks. v Bistrici 2 gold. — V Pilberški dekaniji so darovali: Vestermajer Jakob 5 gold., Venko Jernej, Koser Valentin, Leskovar Jožef, Torkar Matija, vsi v Pilberku, vsaki po 1 gold.; Hafner Jožef pri sv. Mihelu 5 gold., Ledvinski Alojz tudi tam 1 gold., Iheentaler J. v Vagerci, Brav Anton v Muziel, Plahuta M. pri sv. Danilu, Kotič Jožef, kurat v Strojni, Ambrož Mat. v Črni, Lakner Jož. v Koprivni, Zerjav M. pri sv. Marii na Jezeru, Vidmar Juri v Kotelah, Feiltinger v Gutensteini, vsaki 1 gold.; Bergman Val. pri sv. Marii na Jezeru 2 gold. — V Ruški fari so darovali gospodje: Grizold Davorin in njegova družina 6 gold., Hleb Luka, kmet, 5 gold., Sernee M., župan, 3 gld. 50 kr., Glazer Pavel, trgovski sin, 3 gld., Glazer Jožef 2 gold., vsi v Smolniku, Burec Božidar 4 gold., Suhač Anton 2 gold., Tohn Fr., Ribič Dragotin, podučitelj, Jakob Peter, trgovec, Rataj Jožef, mesar, Pintarič Franc, kreinar, Somer Vincenci, pek, Marin Miha, kmet, vsi v Rušah, vsaki 1 gold., Robnik Jožef, kmetiški sin, Harič Dragotin, kmet, Jurko Kaspar, kmetiški sin, Herbst Martin, kmet, Sernee Gregor, kmet, vsi v Smolniku, vsaki 1 gold.; Lambert Dragotin, kmet tudi tam, 1 gold. Razni dobrotniki v Labinci, Rušah in Bizeni 11 gold. Trafenik France, župnik v gorji Pulskavi, 3 gold. V Tominski dekaniji so darovali gospodje: Doljak Jakob, dekan 3 gold., Lencin Drag., kaplan, 2 gold., oba v Tominu, Peternel Andrej, župnik v Vučah 5 gold., Vales Marko, kaplan pri sv. Lucii, Vuga Andrej, kaplan v Libušini, vsaki 1 gold.; Červ Janez, vikar v Libušini, 3 gold., Kobar Peter, kaplan v Velčah, Rotar Tomaž, župnik pri sv. Lucii, Leban Ivan, kurat na Idrji, Kustrin Janez, provizor v spodnji Tribiši, Velikonja Janez, kaplan v Ročah, Kavčič Anton, župnik na Šentviški gori, Žbogar Valentin, vikar v Pečinah, Gregorič Anton, vikar v Ponikvah, Škočir Jožef, kaplan v Meveli, Bevk Janez, vikar na Grahovem, Rutar Anton, župnik pod Berdo, Nav Anton, vikar v Drenčevci, vsaki 2 gold.; Janežič France, šolski ravnatelj v Mariboru, 5 gold., Valentinč Anton, dekan v Terbižu, Ternšek Lambert, župnik, Eliašpicer Lambert, kaplan, oba v Zabnicah, Fresel France, župnik v Naborjetu, Oblak Anton, župnik na Kokovem, vsaki 2 gold.; Ineko Timon, kaplan v Zabnicah, 1 gold. v srebru, Podlipnik Janez, kaplan v Zabnicah, 1 gold. 50 kr. v srebru, Hafner France, župnik v Urvah, Kandolf Adam, župnik v Lipoli vasi, Mihar Andrej, župnik v Hotmarini, vsaki 1 gold.; Kovac Jožef, učitelj v Lipoli vasi, 50 kr. v srebru, člani mariborske čitavnice 17 gold. 30 kr. — Skupnina dohodkov meseca junija 180 gold. 85 kraje. — Stroški za poštnino 37 kraje., toda še ostane čistih dohodkov 180 gold. 48 kr. — Skupnina vseh dohodkov 1957 gold. 38 kr., 2 ces. zlata, 3 1/2 krizastega tolarja in 8 dvajsete. (Dal. prih.)

V Mariboru 1. maja 1866.

Dr. Matija Prelog, denarnicar.

Za sv. Očeta. G. J. P. fajm. 2 gold. v pomoč sv. Očeta Pija IX., ter ponižno prosí Njih Svetosti blagoslova dušnega in telesnega za se in za vso svojo čedo. — Benedicite s. Pater! Neki fajm. krizavec za 2 gold. 12 kr. st. den. — Mica Zupančič iz M. sv. Očeta v podporo in pomoč v Njih veliki sili 3 dvajsete, prišljoca Njih blagoslova.

Pogovori s gg. dopisovarci.

Gosp. M. K. o N. in Oddano. — G. Fr. Zab.: Odpravnilstvu naznanjeno. —